

Voorjaarsnota 2016

Colofon

Voorjaarsnota 2016 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Druk
Huisdrukkerij gemeente Renkum

Oplage
60 exemplaren

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbieding	4
Prognose begroting 2016 - 2020	6
Leeswijzer	7
Bijstelling lopende begroting	8
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg.....	9
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit.....	16
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	18
04 Veiligheid.....	19
05 Openbare ruimte	21
06 Economie & Cultuur	23
07 Inwoner, bestuur & organisatie.....	24
00 Algemene dekkingsmiddelen	27
Stelpost onvoorzien	28
Investeringskredieten	38

Aanbieding

Renkum, juni 2016

Aan de raad,

Inleiding

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2016. Deze voorjaarsnota is een rapportage over de eerste drie maanden van het jaar (art. 6 Financiële verordening). In deze tussentijdse rapportage melden wij recente mee- en tegenvallers ten opzichte van de Begroting 2016. Daarmee schetsen wij het *financiële* kader voor de Begroting 2017. Het *beleidsmatige* kader voor de Begroting 2017 is vastgelegd in het meerjarenbeleidsplan welke u gelijktijdig met deze voorjaarsnota heeft ontvangen.

Voorjaarsnota op hoofdlijnen

In deze voorjaarsnota geven wij een prognose van de uitkomsten van de Jaarstukken 2016. Verder scheppen we het financiële kader voor de meerjarenbegroting. Daarvoor actualiseren we de budgetten binnen het bestaande beleid. Ook rapporteren we over de voortgang van de invulling van de taakstellingen en melden we de voortgang van de geplande investeringen.

Meer informatie over de inhoud en de opbouw van de voorjaarsnota, vindt u in de leeswijzer.

Uitgangspunten

Bij de samenstelling van de meerjarenbegroting gelden de volgende uitgangspunten:

- Uitgangspunt is dat het bestaande gemeentelijke voorzieningenniveau, met inachtneming van hetgeen door de gemeenteraad is besloten, in de meerjarenbegroting wordt gehandhaafd. Daar waar sprake is van bijstellingen of ombuigingen, waardoor wordt ingegrepen op het voorzieningenniveau, zal dit expliciet worden vermeld.
- Om het voorzieningenniveau te kunnen handhaven, is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse indexering voor loon- en prijsstijgingen. De omvang van deze stelpost is gelijk aan de trendmatige verhoging van gemeentelijke belastingen plus de nominale groei van de Algemene uitkering.
- De vervangingsinvesteringen, die noodzakelijk zijn om bedrijfsmiddelen op een adequaat kwaliteitsniveau te kunnen handhaven, zijn meegenomen in de berekeningen.
- Wij streven naar kostendekkende tarieven voor gemeentelijke heffingen en leges.
- In de meerjarenbegroting is een jaarlijkse stelpost voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 165.000.
- In de jaren 2016 t/m 2018 is een financiële buffer opgenomen om financiële risico's op te kunnen vangen (€ 150.000 in 2016, € 300.000 in 2017 en in 2018).
- De (meerjaren)begroting dient sluitend te zijn.

Beslispunten

Wij stellen uw raad voor de voorliggende Voorjaarsnota 2016 vast te stellen. Daarbij vragen we u:

1. goedkeuring voor het bijstellen van de budgetten voor bestaand beleid voor de Begroting 2016 en de structurele doorwerking hiervan voor de meerjarenraming 2017-2020;
2. kennis te nemen van de voortgangsrapportage inzake de invulling van bijstellingen en ombuigingen;
3. het beschikbaar stellen van een krediet zoals voorgesteld in het onderdeel investeringskredieten;
4. kennis te nemen van de voortgangsrapportage inzake investeringen in 2016.

Prognose begroting 2016 - 2020

Samengevat laat de meerjarenbegroting, inclusief deze voorjaarsnota, de uitkomsten zien zoals is weergegeven in onderstaande tabel.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Primitieve begroting	1	97	153	185	-257
Bijstellingen voorjaarsnota	-297	-88	-87	-48	323
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-296	9	66	136	66

Waarom een voorjaarsnota?

In de Financiële verordening is onder andere vastgelegd op welke manier uw raad de planning- & controlcyclus wil vormgeven. In artikel 4 van de Financiële verordening is opgenomen dat het college de raad een nota aanbiedt op basis waarvan de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie daarop volgende jaren kunnen worden bepaald. Op basis van deze voorjaarsnota worden de *financiële* kaders vastgesteld. Het meerjarenbeleidsplan behandelt de *beleidsmatige* kaders.

Opbouw voorjaarsnota

Deze voorjaarsnota bestaat uit een aantal onderdelen.

Bijstellingen lopende begroting

In de voorjaarsnota legt het college verantwoording af over de eerste drie maanden van 2016 en brengt zij een aantal voor het lopende jaar actuele ontwikkelingen in beeld. Dit resulteert in het bijstellen van een aantal budgetten. Wij vragen u tijdens de raadsbehandeling in te stemmen met deze bijstellingen voor 2016 en de consequenties voor de komende jaren.

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

In dit hoofdstuk vindt u een specificatie van de nog openstaande taakstellingen. Wij rapporteren de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van deze taakstellingen.

Investeringskredieten

Op basis van artikel 6 van de Financiële verordening rapporteren we de voortgang van de in de begroting goedgekeurde investeringen. Zonodig vragen wij u toestemming voor (nieuwe) investeringskredieten.

Bijstelling lopende begroting

In dit hoofdstuk worden de financiële bijstellingen van de lopende (meerjaren)begroting weergegeven. Conform artikel 6.3 van de Financiële verordening worden de afwijkingen van € 25.000 en meer toegelicht.

Het totaal van de bijstellingen is weergegeven in de volgende tabel.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	33	33	33	33	33
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-34	-25	-25	-15	-15
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	25				
04 Veiligheid	-90	-115	-115	-86	-27
05 Openbare ruimte	-85	-12	-12	-12	-12
06 Economie & Cultuur	6	6	6	6	6
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-271	-31	-31	-30	282
00 Algemene dekkingsmiddelen	119	56	56	54	56
Totaal	-297	-88	-87	-48	323

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
1A. Algemene voorzieningen	-88	-78	-78	-78	-78
1B. Gezondheid		-25	-75	-75	-75
1D. Educatie	-2	-2	-2	-2	-2
1F. Inkomensvoorziening	-100				
1G. Maatwerkvoorzieningen	40	-60	-60	-60	-60
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	95	198	248	248	248
2 Transformatie Sociaal Domein	88				
Totaal	33	33	33	33	33

Hieronder volgt een toelichting per product.

1A. Algemene voorzieningen	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Consolideren autonome taakstellingen		-78	-78	-78	-78
Faciliteringsbudget Transformatie	-88				
Totaal resultaat	-88	-78	-78	-78	-78

Consolideren autonome taakstellingen

In 2013 zijn er naar aanleiding van de transities een tweetal aanvullende taakstellingen opgenomen:

- Verdere bundeling inspanningen na overdracht taken wet op jeugdzorg, en
- Taken integreren in wijkteams (later sociaal loket)

Het restant van deze taakstellingen staat meerjarig op de producten 1A algemene voorzieningen en 1B gezondheid opgenomen terwijl ze over het hele scala van maatregelen behaald horen te worden. Dit is reden om deze taakstellingen over te hevelen binnen programma 1 naar product 1 Integratie uitkering sociaal domein en Wmo.

Faciliteringsbudget Transformatie

Het budget dat we beschikbaar hebben gemaakt voor transformatie sociaal domein en geplaatst hebben onder product 2, wordt in 2016 specifiek ingezet voor nieuwe vormen van verwerving algemene voorzieningen en zijn daarmee voor dit jaar toegevoegd aan dat budget.

In 2016 wordt met nieuwe vormen van verwerven het pakket aan welzijn vernieuwd. Eén van de werkwijzen betreft bestuurlijk aanbesteden waarbij meerdere aanbieders in samenspraak met de gemeente aanbod ontwikkelen. Een andere vorm is de "Right to challenge", het zogeheten uitdagingrecht waarbij inwoners de kans krijgen taken van de overheid, onder bepaalde voorwaarden, over te nemen. We verwachten dat door deze transformatie algemene voorzieningen worden verstrekt en het beroep op duurdere zorg kunnen doen verminderen. Dat zal niet in een keer zichtbaar worden. Dat zal ook niet kunnen geschieden zonder extra impulsen aan algemene voorzieningen of aan initiatieven van inwoners op het sociaal domein. In de komende maanden zal meer zicht zijn op de extra benodigde middelen. Voorlopig wordt het werkbudget geraamd op € 88.000, nadere invulling daarvan en voorstellen voor uitbreiding van het werkbudget ten behoeve van de MJB 2017 en verder worden ontwikkeld in de zomer van 2016.

Regionaal innovatiefonds

In 2016 is een bedrag gereserveerd van € 225.000 voor het regionaal innovatiefonds. Op dit moment wordt daarop nog geen beroep gedaan. Het bedrag blijft gereserveerd.

1B. Gezondheid	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Consolideren autonome taakstellingen		-25	-75	-75	-75
Resultaat VGGM kalenderjaar 2015	57				
Saldo van baten en lasten	57	-25	-75	-75	-75
Resultaat VGGM kalenderjaar 2015	-57				
Totaal resultaat	0	-25	-75	-75	-75

Consolideren autonome taakstellingen

Zie tekst bij 1A.

Resultaat VGGM kalenderjaar 2015/ mutatie reserve

De VGGM heeft in kalenderjaar 2015 minder besteed dan begroot. Het voordeel wordt toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

1C. Sport	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Restant sportieve buitenruimte	-8				
Restant sportieve buitenruimte inkomst	8				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Restant sportieve buitenruimte

Het bedrag bij de sportieve buitenruimte betreft een restant van de provinciale subsidie. Dit bedrag van € 8.000 wordt in 2016 nog ingezet voor inrichting van het sportpark Hartenstein volgens het ingediende projectplan. De verantwoording vindt in de loop van 2016 plaats.

1D. Educatie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bestrijding laaggeletterdheid	-32	-2	-2	-2	-2
Inzet OAB middelen tot en met 2016	-85				
Opvang statushouders inkomsten	165				
Opvang statushouders uitgaven	-165				
Rijksinkomsten OAB	85				
Saldo van baten en lasten	-32	-2	-2	-2	-2
Reserve sociaal domein	30				
Totaal resultaat	-2	-2	-2	-2	-2

Bestrijding laaggeletterdheid/ mutatie reserve

We zitten in een transitie met de bibliotheek en het bondgenootschap wanneer het gaat om bestrijding laaggeletterdheid en afstemming van allerlei initiatieven op dit terrein. Aan de bibliotheek hebben we gevraagd de regie te nemen op de uitvoering van het project Tel mee met Taal, waarbij we streven naar een beter aanbod en afstemming van de taalbevordering en bestrijding laaggeletterdheid met alle partners in het bondgenootschap. Deze extra taak is wel opgenomen in de begroting van de bibliotheek, maar zit niet in de reguliere subsidie. Vandaar eenmalige dekking via de reserve sociaal domein

Daarnaast is er rekening gehouden met een inflatie voor de bibliotheek van € 2.000 structureel. Deze wordt uit de stelpost loon- en prijsstijgingen gedekt.

OAB

De Onderwijs Achterstanden Beleidsregeling 2010-2014 is in zowel kalenderjaar 2015 als in 2016 voortgezet. Het Rijk betaald onze gemeente per kalenderjaar een bedrag van circa € 105.000. Gemeenten verantwoordt de uitgaven die op basis van de Rijksregeling rechtmatig zijn. De accountant toetst deze uitgaven aan de criteria van de regeling waarbij 31 december van ieder jaar het ijkmoment is. Gemeenten die middelen over hebben mogen die in een navolgend jaar ook uitgeven. Dat is in ons geval een bedrag per 31 december 2015 van (afgerond) € 85.000, en zijn per saldo uitgaven en inkomsten € 0.

Integratiebeleid minderheden

In de begroting 2016 is rekening gehouden met uitgaven van € 108.000 en inkomsten van € 20.000. Het was toen al duidelijk dat deze cijfers niet definitief waren, vanwege o.a. de verhoogde inspanningsverplichting 2016, onbekendheid of oude regelingen (en hoe lang nog) voortgezet werden enzovoort. Uw raad heeft daarnaast in een amendement besloten om incidenteel € 25.000 vrij te maken voor extra ondersteuning. Deze is opgenomen in de bovengenoemde € 108.000.

In 2015 is er gestart met een project om statushouders te huisvesten op het terrein bij Pro Persona in Wolfheze, en dat wordt dit jaar gecontinueerd.

Samen met vooral Stichting Vluchtelingenwerk Oost Nederland willen wij de begeleiding van de 55 volwassen statushouders vormgeven. Dat leidt tot meerkosten die dan weer op basis van normbedragen door het Rijk worden bekostigd. De hele taakstelling huisvesting voor 2016 bedraagt 84 statushouders. De rijksbijdrage voor maatschappelijke begeleiding geldt alleen voor de volwassenen.

Er is een ruwe schatting dat het totaal van de inkomsten in 2016 € 185.000 zal worden. Dat is een voordeel van € 165.000 ten opzichte van de bestaande begroting. Dat bedrag is op voorhand € 36.000 hoger dan de (voorcalculatorisch) toegenomen uitgaven. Het is echter niet realistisch om dit bedrag vrij te laten vallen gezien de inspanningsverplichting nu en in de toekomst, en willen dat als stelpost inzetten om tegenvallers op te vangen (ook in de inkomsten)*. In de najaarsnota hopen we verdere voortgang te melden inclusief het meerjarige kader.

*minder ontvangen dan begroot is (uiteraard) ook een nadeel.

Uitgaven/ inkomsten	Bestaande begroting	Verwachting kalenderjaar 2016	Aanpassing voorjaarsnota 2016	
uitgaven	108	273	165	nadeel
inkomsten	20	185	165	voordeel
saldo	88	88	88	

1F. Inkomensvoorziening	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
BTW compensatie re-integratietrajecten	30				
Btw compensatie re-integratietrajecten en subsidie ESF 2014-2016 actieve inclusie	-90				
collectieve zorgverzekering voor minima	-100				
Subsidie ESF 2014-2016 Actieve inclusie	60				
Totaal resultaat	-100	0	0	0	0

BTW compensatie re-integratietrajecten

Gemeente Renkum heeft bezwaar gemaakt tegen het BTW-compensatiefonds over 2009 voor het compenseren van BTW in het kader van re-integratietrajecten. Dit heeft geleid tot een correctie van € 29.877. Deze kosten zijn in 2009 betaald uit het Participatiebudget ten laste van de reserve Re-integratie. Het is een voordeel binnen een voormalige specifieke uitkering en moet ook weer binnen de bestedingsregels worden uitgegeven.

Ook over de periode 2010 t/m 2015 verwachten wij nog een correctie, maar de hoogte van het bedrag zal jaarlijks afnemen. Het beschikbaar gekomen budget willen wij in 2016 direct besteden aan de inzet van tijdelijk extra formatie voor de uitvoering van arbeidsmarktondersteuning binnen de bestedingsregels. Het aantal inwoners dat arbeidsmarktondersteuning nodig heeft is de afgelopen jaren toegenomen terwijl de beschikbare formatie hiervoor is afgenomen.

Budget **collectieve zorgverzekering voor minima** uitbreiden door aframing budget Wmo (forfaitaire vergoeding)

In verband met de afschaffing van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de Regeling Compensatie Eigen Risico (CER) hebben wij ter ondersteuning van mensen met een beperking in hun zelfredzaamheid en participatie een budget van het Rijk ontvangen. Dit budget is binnen onze gemeentelijke budgetten verdeeld over de budgetten Inkomensvoorziening (1F) en Wmo (1G). Wij hebben namelijk gekozen voor verschillende uitvoeringsvarianten om deze doelgroep te ondersteunen. Inwoners met een laag inkomen tot 120% van de toepasselijke bijstandsnorm kunnen voor noodzakelijke meerkosten een beroep doen op de bijzondere bijstand en daarnaast kunnen zij deelnemen aan de Collectieve Zorgverzekering voor Minima (CZM) welke voor 2016 is uitgebreid met een restitutieclausule voor het verschuldigde wettelijke eigen risico van de zorgverzekering. Inwoners met een inkomen dat daalt tot een netto bedrag tussen 120% en 150% kunnen via de "Regels tegemoetkoming meerkosten als gevolg van een beperking Wmo" een tegemoetkoming krijgen voor aannemelijke meerkosten verband houdende met een beperking.

Als gevolg van de uitbreiding van het pakket van de CZM zien we een groei van het aantal deelnemers aan de CZM in 2016 met ruim 55% ten opzichte van 2015. Omdat het beroep op de "Regels tegemoetkoming meerkosten als gevolg van een beperking Wmo" vooralsnog minder groot lijkt dan verwacht, ramen wij € 100.000 af van het budget Wmo (1G) ten behoeve van het budget Inkomensvoorziening (1F).

Andere oorzaken van het te verwachten tekort op het budget bijzondere bijstand zijn gelegen in de stijgende aantallen inwoners voor wie bewindvoering (op last van de rechtbank) is geïndiceerd. Deze post maakte in 2015 50% uit van het gehele budget bijzondere bijstand. Daarnaast zien we dat de belangrijkste kostenposten bestaan uit kosten voor woninginrichting, woonkostentoeslag, eenmalig levensonderhoud, bijzondere bijstand voor jongeren onder de 21 jaar die in een instelling of inrichting verblijven en personen aan wie rechtens hun vrijheid is ontnomen op grond van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen. Deze personen hebben geen recht op algemene bijstand, maar wel recht op bijzondere bijstand.

In 2015 was er reeds sprake van een nadeel op het budget bijzondere bijstand. Inmiddels is bekend dat de stijgende uitgaven zich voorzetten in 2016, maar op dit moment nog niet gekwantificeerd kunnen worden. In de najaarsnota zal het te verwachten tekort op het budget bijzondere bijstand afgezien van bovengenoemd tekort van € 100.000 (uitgaven CZM) nader worden gekwantificeerd.

Voorschot ESF periode 2014 - 2016

Gemeente Renkum is deelnemer aan het project ESF 2014 – 2016 Actieve inclusie d.m.v. een sluitende aanpak. Wij begeleiden jongere en oudere werkzoekende inwoners binnen de reguliere

opdracht van het Sociaal team. De extra inspanningen van het voeren van een ESF-administratie hebben nu geleid tot het uitkeren van een voorschot van € 59.899. De subsidie wordt achteraf pas definitief vastgesteld. Het voorstel is nu om dit geld in te zetten voor tijdelijk extra formatie op het gebied van arbeidsmarktondersteuning.

Prognose BUIG budget

Rekening moet worden gehouden met een extra eigen risico dan geprognosticeerd. We baseren dit op de gegevens die we op dit moment hebben waarin we een stijging zien van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering. Deze stijging is in lijn met de landelijke trend. Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht dat gemeenten dit jaar meer bijstandsuitkeringen moeten verstrekken, dan zij eerder op Prinsjesdag voorspelde. De verwachting is dat de stijging van het aantal mensen dat een beroep doet op bijstand zal leiden tot meer BUIG-budget voor gemeenten. Aangezien het bijgestelde voorlopig budget door het Rijk bekend wordt gemaakt in juni 2016, wordt er in de najaarsnota (indien van toepassing) nadere uitleg over gegeven.

Permar

Op 17 maart jl. heeft Langedijk SWO de Rapportage Toekomstverkenning Permar ingediend. Op basis van de rapportage en de gemeentelijke uitgangspunten is uw raad in mei het voorstel voorgelegd om de GR Permar te ontbinden.

Voor het jaar 2016 heeft Permar maatregelen aangekondigd om de verliezen te beperken. Hiervan is de stand van zaken (uit bestuursrapportage maart 2016) voor de gehele bedrijfsvoering als volgt:

Dekkingsmaatregelen (in €)	Begroot	Realiseerbaar 2016	Gerealiseerd maart	Planning
Transitievergoeding	300.000	300.000	75.000	hele jaar
Vervoersplan	150.000	150.000	-	vanaf mei
Project groenvoorziening Ede	100.000	-	-	niet
Uitbreiding individuele detachering	50.000	50.000	10.000	hele jaar
Groepsdetachering Ede	100.000	25.000	-	niet
Groepsdetachering Barneveld	50.000	30.000	-	vanaf juni
Wwb-ers begeleiden naar werk	313.000	nbn	-	afhankelijk van besluit gemeenten
Totaal	1.063.00	555.000	85.000	

Aangezien de financiële consequenties voor gemeente Renkum nog niet bekend zijn, zijn deze nog niet verwerkt. Zodra er meer duidelijkheid is, zullen we u deze voorleggen.

1G. Maatwerkvoorzieningen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Forfaitaire vergoeding WMO	100				
Vervallen ouderbijdrage jeugdwet	-60	-60	-60	-60	-60
Totaal resultaat	40	-60	-60	-60	-60

Aframing budget **Forfaitaire vergoeding Wmo** tbv budget collectieve zorgverzekering voor minima Zie onder 1F

Vervallen ouderbijdrage jeugdwet

Met ingang van 2016 is de ouderbijdrage jeugd komen te vervallen. Dat levert een structureel nadeel op van € 60.000. Door het wegvallen van deze inkomsten neemt de taakstelling op jeugd toe met € 60.000 structureel. Wel verwachten we compensatie via het Rijk van een nu nog onbekend bedrag. Dat zal dan worden ingezet om deze taakstelling in te vullen.

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Aanvullende taakstelling Sociaal Domein	60	60	60	60	60
Consolideren autonome taakstellingen		103	153	153	153
Formatieve inzet voor transformatie	-979	-641	-467	-71	-71
Verschuiving toezicht op calamiteiten en kwaliteit	35	35	35	35	35
Saldo van baten en lasten	-884	-443	-219	177	177
Formatieve inzet voor transformatie	979	641	467	71	71
Totaal resultaat	95	198	248	248	248

Aanvullende taakstelling Sociaal Domein

Deze aanvullende taakstelling ontstaat door het wegvallen van de geraamde inkomsten uit ouderbijdragen (zie tevens toelichting onder product 1G Maatwerkvoorzieningen). De verwachting is dat deze ontwikkeling in de meicirculaire voor een onbekend bedrag wordt gecompenseerd.

Consolideren autonome taakstellingen

Zie tekst bij 1A.

Formatieve inzet voor transformatie/ mutatie reserve

Na de transitiefase zitten we nu de transformatiefase m.b.t. de opdrachten in het Sociaal Domein. In deze transformatiefase gaat het erom de benodigde ontwikkelingen uit te werken en vorm te geven. Voor deze ontwikkeling ontbreekt het ons aan de benodigde capaciteit. De reserve Sociaal Domein biedt ons de mogelijkheid om, op basis van een projectplan, middelen in te zetten voor de inzet van deze tijdelijke capaciteit om deze transformatie door te maken en daarmee de taakstellingen in te vullen.

Verschuiving budget toezichthouder calamiteiten en kwaliteit

Gemeenten dienen op basis van de Wmo 2015 (artikel 6.1.) een toezichthoudend ambtenaar aan te wijzen. De wet spreekt over twee taken van de onafhankelijk toezichthouder namelijk calamiteiten - en kwaliteitstoezicht.

Dit betreffen nieuwe taken in het kader van de wet. Deze taken worden uitgevoerd onder programma 4B. Het budget wordt verschoven naar dit programma.

2 Transformatie Sociaal Domein	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Faciliteringsbudget Transformatie	88				
Totaal resultaat	88	0	0	0	0

Faciliteringsbudget Transformatie (zie 1A)

We verwachten dat door deze transformatie algemene voorzieningen worden verstrekt en het beroep op duurdere zorg kunnen doen verminderen. Dat zal niet in een keer zichtbaar worden. Dat zal ook niet kunnen geschieden zonder extra impulsen aan algemene voorzieningen of aan initiatieven van inwoners op het sociaal domein. In de komende maanden zal meer zicht zijn op de extra benodigde middelen. Voorlopig wordt het werkbudget geraamd op € 88.000, nadere invulling daarvan en voorstellen voor uitbreiding van het werkbudget ten behoeve van de MJB 2017 en verder worden ontwikkeld in de zomer van 2016.

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
2C. Bestemmingsplannen	8	8	8	18	18
2D. Omgevingsvergunning	-32	-26	-26	-26	-26
2E. Mobiliteit	-11	-8	-8	-8	-8
Totaal	-34	-25	-25	-15	-15

Hieronder volgt een toelichting per product.

2A. Ruimtelijke ontwikkeling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Sanering Lukassenpad Oosterbeek	-60				
Saldo van baten en lasten	-60	0	0	0	0
Sanering Lukassenpad Oosterbeek	60				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Sanering Lukassenpad Oosterbeek

Om de sanering aan het Lukassenpad op een veilige manier uit te kunnen voeren is extra budget nodig boven op de € 145.000,- die beschikbaar is vanuit het ISV. Met het extra budget van € 90.000 kunnen de aanwezige tanks op een veilige manier verwijderd worden.

De dekking van dit budget vindt plaats voor een bedrag van € 60.000 vanuit de weerstandsreserve. Daarin was voor het project Dalzone nog een risico benoemd van totaal € 60.000. De overige € 30.000 wordt naar verwachting als nadeel opgenomen in de najaarsnota 2016. Er bestaat een kleine kans dat genoemde €30.000 gedekt kan worden van uit een subsidieaanvraag die op dit moment in behandeling is bij de provincie. We schatten de kans op het verkrijgen van de subsidie niet hoog in.

Indien het extra budget niet ingezet zou worden, missen we € 130.000 aan inkomsten voor levering van de grond aan de projectontwikkelaar.

2C. Bestemmingsplannen	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Actualiseren bestemmingsplannen	-22	-22	-37	-12	3
Saldo van baten en lasten	-22	-22	-37	-12	3
Actualiseren bestemmingsplannen	30	30	45	30	15
Totaal resultaat	8	8	8	18	18

Actualiseren bestemmingsplannen

De planning van de bestemmingsplannen is geactualiseerd. Hierdoor vinden verschuivingen plaats in de geraamde kosten van deze bestemmingsplannen. De verschuivingen lopen via de reserve bestemmingsplannen.

Daarnaast werd digitalisering bestemmingsplannen vanaf 2019 niet gedekt door een onttrekking uit deze bestemmingsreserve. Dit wordt nu gecorrigeerd en levert een voordeel op van € 10.000 vanaf 2019. Hierbij is de reserve bestemmingplannen ultimo 2020 nihil.

Voor de wijzigingen bestemmingsplannen particuliere woningen worden de externe kosten met € 8.000 verlaagd omdat deze werkzaamheden door eigen personeel wordt gedaan. De interne kosten zijn via de kostenverdeling op dit product begroot. Dit levert een structureel voordeel op van € 8.000.

2D. Omgevingsvergunning	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
ODRA	-32	-26	-26	-26	-26
Totaal resultaat	-32	-26	-26	-26	-26

ODRA

In 2016 hebben we een tekort van € 32.000. Dit komt omdat een langdurig zieke medewerker van Renkum overgegaan is naar de ODRA. Omdat het werk wel moet worden uitgevoerd huurt de ODRA hiervoor iemand in. Met de ODRA is afgesproken dat Renkum de helft van deze kosten betaalt. Dat komt neer op een bedrag van ongeveer € 42.000.

Daarnaast stelt de ODRA in het "bestemmingsvoorstel resultaat 2015" voor dat een bedrag van € 253.472,25 op basis van stemverhouding wordt uitgekeerd aan de deelnemers. Voor Renkum nu nog 4% of te wel € 10.000. Dat resulteert in een tekort van € 32.000 in 2016.

In 2017 en verder wordt de bijdrage aan de ODRA met ongeveer € 26.000 verhoogd. Dit als gevolg van de loonindexatie van 2,4%. Deze bijdrage wordt gehaald uit de stelpost loon- en prijscompensatie. Dit bedrag van € 26.000 vloeit voort uit de ontwerp meerjarenprogramma-begroting van de ODRA 2017-2020. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de omschakeling van input- naar outputfinanciering in 2017, omdat de afspraken in het kader van de outputfinanciering nog moeten worden gemaakt.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
3D. Water en riolering	25				
Totaal	25				

Hieronder volgt een toelichting per product.

3C. Bos en landschap	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
LOP 2016	-35				
Saldo van baten en lasten	-35	0	0	0	0
LOP 2016	35				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

LOP 2016

In 2016 wordt het restantbedrag in de reserve LOP onttrokken ten behoeve van de planning 2016. Totaal is in 2016 € 84.000 beschikbaar.

3D. Water en riolering	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bestek groenonderhoud 2016: 50% straatreiniging	25				
Totaal resultaat	25	0	0	0	0

Bestek groenonderhoud

Mede om verstoppingen van kolken e.d. te voorkomen worden straten gereinigd en wordt 50% van deze kosten ten lasten van de Rioolheffing gebracht. Zie tevens toelichting bij product 5A. Groenonderhoud.

3E. Afvalverwijdering en - verwerking	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Projectkosten	150				
Uitname voorziening					
Afvalstoffenheffing	-150				
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Projectkosten

In januari 2016 heeft uw raad ingestemd met een nieuwe manier van afvalinzameling per 2017. Onderdeel van het plan zijn het vervangen van de duobakken door twee afzonderlijke kliko's. Daarnaast worden de huidige verzamelcontainers voor restafval vervangen door ondergrondse containers met toegangsautorisatie. Voor zowel de ondergrondse containers als de kliko's voor restafval wordt het principe van 'afvalscheiden loont' geïntroduceerd. Voor het zover is worden kosten gemaakt om het project uit te kunnen voeren. Voorbeelden van de projectkosten zijn het op orde brengen en samenvoegen van de gemeentelijke basisregistraties, het communicatie-traject, de begeleiding van een externe projectleider en de inrichting van het nieuwe systeem van innen van Afvalstoffenheffing. Deze kosten zijn in het 'Afvalbeleidsplan 2016-2020' opgenomen. De dekking van deze kosten worden conform het raadsvoorstel onttrokken uit de voorziening Afvalstoffenheffing.

04 Veiligheid

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
4A. Integraal veiligheidsbeleid	-55	-80	-80	-51	8
4B. Toezicht en handhaving	-35	-35	-35	-35	-35
Totaal	-90	-115	-115	-86	-27

Hieronder volgt een toelichting per product.

4A. Integraal veiligheidsbeleid	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Brandweer	-33	-80	-80	-51	8
Dierenasiel de Hof van Ede	-22				
Totaal resultaat	-55	-80	-80	-51	8

Brandweer

De afrekening over 2015 geeft een incidenteel voordeel van € 46.848. Dit betreft ons aandeel in het jaarrekeningresultaat 2015 van de VGGM. Daarnaast krijgen we nog een factuur i.v.m. functioneel leeftijdsontslag (FLO) kosten van een brandweer medewerker. Deze FLO kosten van € 87.500 per jaar lopen door tot medio 2019. Binnen de brandweer poot van de VGGM zijn structurele besparingen gerealiseerd. Dit geeft voor onze gemeente een voordeel van € 40.479 per jaar. Tot slot wordt de loon en prijscompensatie doorgevoerd op de dienstverleningsovereenkomst (DVO). Het gaat om € 32.849 structureel die ten laste komt van de stelpost loon- en prijsstijgingen.

Dierenasiel

Het is een wettelijke taak van de gemeente om 'gevonden' dieren op te vangen. De locatie waar deze dieren worden opgevangen voor de gemeenten Renkum, Ede en Wageningen, is het dierenasiel De Hof van Ede. Dit dierenasiel moet gerenoveerd worden. De bijdrage voor Renkum voor deze renovatie is vastgesteld op € 22.000. Het gaat om een incidentele extra bijdrage.

4B. Toezicht en handhaving	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Kwaliteitstoezicht	-25	-25	-25	-25	-25
Toezichthoudend ambtenaar calamiteiten	-10	-10	-10	-10	-10
Totaal resultaat	-35	-35	-35	-35	-35

Gemeenten dienen op basis van de Wmo 2015 (artikel 6.1.) een toezichthoudend ambtenaar aan te wijzen. De wet spreekt over twee taken van de onafhankelijk toezichthouder namelijk calamiteiten - en kwaliteitstoezicht.

Kwaliteitstoezicht Wmo

Wat betreft het kwaliteitstoezicht is in regionaal verband voorbereidend werk gedaan. Samen met de regiogemeenten en de VGGM (als beoogd uitvoerder van de toezichthoudende taak) is een verkenning gemaakt van de verschillende vormen van kwaliteitstoezicht (signaalgestuurd, risicogestuurd, thematisch toezicht of regulier toezicht). De gemeente Renkum neemt vanaf 2016 een vorm van risico- en signaalgestuurd kwaliteitstoezicht af van de VGGM. De kosten voor deze nieuwe taak worden geraamd op € 25.000.

Calamiteitentoezicht Wmo

Het calamiteitentoezicht is belegd bij de VGGM volgens afspraak in het collegebesluit van december 2015. De uitvoeringskosten zijn beraamd op € 10.000. Aangezien dit een nieuwe taak betreft is dit bedrag niet begroot.

Deze nieuwe taken worden bekostigd uit de integratie-uitkering sociaal domein en verschoven naar dit programma.

05 Openbare ruimte

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
5A. Groenonderhoud	-45	-12	-12	-12	-12
5B. Wegen, straten en pleinen	-40				
Totaal	-85	-12	-12	-12	-12

Hieronder volgt een toelichting per product.

5A. Groenonderhoud	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bestek groenonderhoud 2016	-33				
Groenonderhoud monumentale begraafplaatsen	-12	-12	-12	-12	-12
Totaal resultaat	-45	-12	-12	-12	-12

Bestek groenonderhoud

In 2016 is glyfosaat (round-up en Ultima) niet langer als onkruidbestrijdingsmiddel toegestaan. Als alternatief is het bestrijden met stoom (de zogenaamde wave-methode) de meest goedkope methode, waarbij voldaan kan worden aan de afgesproken minimale beeldkwaliteit (niveau C). Deze methode is echter duurder. Om deze kosten te dekken is er ruimte gevonden door het handwerk en het machinewerk van de Permar los te koppelen. Het handwerk wordt conform het urencontract door de Permar uitgevoerd. Voor het machinewerk zijn/worden nieuwe contracten afgesloten (o.a. voor het maaien van gazons, ruw grasland en onkruidbestrijding). Ook het onderhoud van gerenoveerde heestervakken geeft extra kosten. Uiteindelijk is er een tekort van € 95.000. Binnen product 5A en 5B is hiervoor onderstaande dekking gevonden (per saldo is e.e.a. dus neutraal):

<i>Bedragen x € 1.000</i>		product
Extra benodigd bestek groenonderhoud product 5A	45	5A
Extra benodigd bestek groenonderhoud product 5B	50	5B
Extra benodigd bestek groenonderhoud totaal	95	
Dekking binnen voorziening Rioolheffing	-25	3D
Stelpost loon- en prijscompensatie (inflatie)	-8	alg. dek.
Dekking binnen p-budget	-50	7G
Dekking binnen product 5A	-12	5A
Saldo	0	

*) 5A = + 45 -/-12 = -/-33

Binnen het bestek is een aantal posten te vinden die betrekking hebben op 'straatreiniging'. Deze hebben voor een nadeel van ca. € 50.000 gezorgd. In het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is opgenomen dat 50% van de kosten van 'straatreiniging' in de Rioolheffing doorbelast worden, omdat straatreiniging extra vervuiling (en dus extra kosten voor rioolreiniging) van de riolering tegen gaat. Dit zorgt dus voor een dekking van € 25.000 op het bestek (zie tevens product 3D. Riolering en water).

Groenonderhoud monumentale begraafplaatsen

Het budget voor groenonderhoud van de begraafplaatsen Onder de Bomen en Fangmanweg wordt overgeheveld van programma 6C Kunst, Cultuur en Cultuurhistorie naar deze begrotingspost.

5B. Wegen, straten en pleinen	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bestek groenonderhoud 2016	-50				
Leges telecommunicatie	10				
Totaal resultaat	-40	0	0	0	0

Bestek groenonderhoud

Zie toelichting bij product 5A. Groenonderhoud.

06 Economie & Cultuur

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
6A. Ondernemen en bedrijvigheid	-5	-5	-5	-5	-5
6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	12	12	12	12	12
Totaal	6	6	6	6	6

Hieronder volgt een toelichting per product.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Groenonderhoud monumentale begraafplaatsen	12	12	12	12	12
Totaal resultaat	12	12	12	12	12

Groenonderhoud monumentale begraafplaatsen

Het budget voor groenonderhoud van de begraafplaatsen Onder de Bomen en Fangmanweg wordt overgeheveld van deze post naar de begrotingpost 'groenonderhoud' in programma 5 Openbare ruimte.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
7C. Servicepunt	-30				
7F. Vastgoed	-7	-7	-7	-7	306
7G. Bestuur en organisatie	-234	-24	-24	-23	-24
Totaal	-271	-31	-31	-30	282

Hieronder volgt een toelichting per product.

7C. Servicepunt	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Referendum	-30				
Totaal resultaat	-30	0	0	0	0

Referendum

Het referendum over het associatieverdrag van de Europese Unie met Oekraïne heeft geleid tot een extra kostenpost van € 30.000. Dit wordt via de algemene uitkering gecompenseerd Zie product (0A. Algemene uitkering).

7D. ICT	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Investeringsplan ICT	57	24	14	11	
Saldo van baten en lasten	57	24	14	11	0
Investeringsplan ICT	-57	-24	-14	-11	
Totaal resultaat	0	0	0	0	0

Investeringsplan ICT 2016

Het investeringsplan is geactualiseerd. De daarop betrekking hebbende financiële consequenties worden middels dotatie aan en onttrekking uit de reserve ICT geëgaliseerd.

7F. Vastgoed	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Gymzaal Dennenborgh	-35				
Legionella beheer gemeentelijke gebouwen	-7	-7	-7	-7	-7
Onderzoek onderhoud renovatie gemeentehuis	-115				
Centrale hal	-17				
Onderzoek gebouwen (eind technische levensduur)	-35				
Saldo van baten en lasten	-209	-7	-7	-7	-7
Inzet reserve gebouwen	202				
Uitname reserve onderwijshuisvesting	0				313
Totaal resultaat	-7	-7	-7	-7	306

Gymzaal Dennenborgh

De gymzaal 'de Dennenborgh' is in 2007 gebouwd en maakt onderdeel uit van de brede school 'de Dennenborgh'. In de gymzaal zit een glazen gevelwandsysteem waarmee de gymzaal wordt voorzien van daglicht. Het glazen gevelwandsysteem bestaat uit verticale glazen U-profielen met een breedte van 26 centimeter. Al jaren vindt vandalisme plaats door de beglazing stuk te gooien. Een aantal maal zijn verschillende glazen U-profielen vervangen (totaal ongeveer 20 stuks). De vervangingskosten zijn € 500 per stuk. Na vervanging zijn weer een groot aantal glazen ingegooid.

Als noodreparatie zijn voor de veiligheid en waterdichtheid kunststofplaten op het gebroken glas gekit.

Om deze vandalismeschade te verhelpen en in de toekomst te voorkomen zijn we voornemens om al het glas te verwijderen en te voorzien van een kunststof gevelwandsysteem. Dit systeem is slagvast en hiermee is het ingooien van de beglazing niet meer mogelijk. De lichtinval in de gymzaal is vergelijkbaar met het huidige glazengevelwand systeem. De kosten voor het vervangen van de bestaande beglazing voor de nieuwe kunststof beglazing zijn € 35.000.

Deze kosten worden gedekt uit de reserve onderhoud gebouwen.

Legionella beheer gemeentelijke gebouwen

De gebouwen die de gemeente in haar bezit heeft zijn voorzien van een drinkwaterinstallatie met een laag risico (hierin vallen alle gebouwen van de gemeente). Deze drinkwaterinstallaties moeten voldoen aan de zorgplicht, zoals genoemd in de Drinkwaterwet. Dit betekent onder andere dat de keerkleppen in de drinkwaterinstallatie jaarlijks gecontroleerd moeten worden. Ook is het opstellen en bijhouden van een beheersplan een onderdeel van de zorgplicht. De kosten zijn jaarlijks € 7.000 voor de controle op de keerkleppen en het bijwerken van het logboek.

Onderzoek onderhoud renovatie gemeentehuis en fractiehuis

De gebouwen dateren uit 1966 en zijn dit jaar 50 jaar in gebruik en hebben hun technische levensduur voltooid. Een goed moment om te bezien wat de toekomstvisie is voor het gebouw en het gebruik. In het najaar van 2015/voorjaar 2016 zijn een aantal initiële onderzoeken uitgevoerd om hierin een goede afweging te kunnen maken. Daarbij is voornamelijk gekeken naar de technische aspecten. Op een aantal aspecten (asbest, duurzaamheid) is aanvullend onderzoek nodig. Voor de begeleiding van de renovatie wordt deskundigheid ingehuurd. De kosten voor deze onderzoeken (€ 65.000) en begeleiding (€ 50.000) worden gedekt uit de reserve onderhoud gebouwen.

Op basis van alle onderzoek zal u na de zomer 2016 een voorstel worden voorgelegd met daarin de vastgoedstrategie voor deze panden.

Centrale hal

Daarnaast staat de verbouwing van de centrale hal, inclusief nieuwe inventaris, gepland voor dit najaar. Deze verbouwing wordt in de benoemde onderzoeken meegenomen en verbouwing van de hal en de renovatie worden op elkaar afgestemd. De afschrijving en rente lasten voor de verbouwing en inventaris van de centrale hal wordt gedekt vanuit de stelpost bedrijfsmiddelen en het wegvallen van de huuruitgaven voor de locatie Dennenkamp waar het WMO-loket (nu onderdeel van het Sociaal team) was gehuisvest. Omdat de huur voor de locatie Dennenkamp per 1 februari 2017 kan worden opgezegd is voor 2016 nog een nadeel van € 17.000. Dit nadeel wordt gedekt uit de reserve onderhoud gebouwen.

Zie voor toelichting op deze investering het hoofdstuk investeringskredieten, onderdeel nieuwe investeringen.

Onderzoek sportgebouwen (eind technische levensduur)

De gebouwen Gymzalen van Spaenweg, Wijnand van Arnhemweg, Balijeweg en sporthal Doorwerth zijn meer dan 40 jaar oud en naderen de technische levensduur. De technische conditie verslechtert en vraagt om flinke maatregelen (en bijbehorende financiële middelen). De technische levensduur van vastgoedobjecten liggen over het algemeen tussen de 40 en 50 jaar.

Ook spelen het maatschappelijk nut en de exploitatiekosten mee om iets met het vastgoedobject te doen. Een gedateerd vastgoedobject wat er oud uit ziet wordt liever niet gebruikt en verliest uiteindelijk zijn maatschappelijke waarde. Een oud gebouw kost jaarlijks veel meer aan dagelijks

onderhoud (storingen, lekkages, verstoppingen) en schoonmaakkosten. Ook zijn de energiekosten bij een oud gebouw veel hoger dan bij een nieuw of gerenoveerd gebouw.

Om een goede beeld te krijgen wat aan deze gebouwen moet worden gedaan zijn onderzoeken nodig. Welke bouwkundige elementen en installaties moeten vervangen? Waar kan het gebouw worden verduurzaamd, wat zijn hiervan de kosten? Wat betekenen deze kwaliteitsimpulsen voor de exploitatiekosten en ontstaat hiermee een maatschappelijke meerwaarde?

Om onder andere antwoorden te krijgen op deze vragen zijn voor deze gebouwen onderzoekskosten geraamd, voor een totaalbedrag van € 35.000.

Deze kosten worden gedekt uit de reserve onderhoud gebouwen.

7G. Bestuur en organisatie	Bijstelling 2016	Bijstelling 2017	Bijstelling 2018	Bijstelling 2019	Bijstelling 2020
Bijstelling indexering bijdrage Gelders Archief	3	5	5	7	5
Facilitaire kosten gemeentehuis	-29	-29	-29	-29	-29
Inzet t.b.v. bestek groenonderhoud 2016	50				
Pandenarchief 2016	-95				
Wachtgeldverplichting	-258				
Saldo van baten en lasten	-329	-24	-24	-23	-24
Pandenarchief 2016	95				
Totaal resultaat	-234	-24	-24	-23	-24

Pandenarchief 2016/ mutatie reserve

Het project digitalisering Pandenarchief wordt gefinancierd uit een reserve. Doordat in 2015 het budget slechts gedeeltelijk is aangesproken zal ook de onttrekking van de reserve voor dat bedrag plaatsvinden. De resterende reserve zal dienen als dekkingsmiddel voor de verdere afronding van het project in 2016.

Verzocht wordt het restant budget (€ 95.000) voor de digitalisering van het Pandenarchief beschikbaar te stellen.

Facilitaire kosten gemeentehuis

In 2015 is een nieuw schoonmaakcontract afgesloten met de Permar. Dit contract is ten opzichte van het voorgaande contract € 20.000 duurder.

In 2010 is de geluidsinstallatie in de raadzaal aangepast. Binnen de aanschaf- en installatiekosten was een garantiecertificaat met een onderhoudsovereenkomst voor 5 jaar vastgelegd. Deze periode is verstreken en kosten voor onderhoud worden nu jaarlijks in rekening gebracht. De jaarlijkse kosten zijn nu € 4.000 hoger dan de kosten in de voorgaande vijf jaren.

De KWO (Koude Warmte Opslag)-installatie is gerenoveerd. Gelijktijdig is gekeken naar de onderhoudssituatie. Voor een goede werking van de installatie te bevorderen is aanbevolen de installatie in plaats van éénmaal per jaar twee keer per jaar schoon te maken. Dit heeft geleid tot een verhoging van de contractprijs met € 5.000.

Wachtgeldverplichting

In verband met het verzoek om ontslag door de burgemeester is een voorziening (niet actief personeel en ex-wethouders) getroffen voor de wachtgeldverplichting die is ontstaan. De wachtgeldverplichting bedraagt voor de totale looptijd (van 1 mei 2016 tot uiterlijk 1 juli 2019) € 258.000.

00 Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit programma zijn de volgende bijstellingen noodzakelijk:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
0A. Algemene uitkering	30				
0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	89	56	56	54	56
Totaal	119	56	56	54	56

Hieronder volgt een toelichting per product.

0A. Algemene uitkering	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Referendum	30				
Totaal resultaat	30	0	0	0	0

Referendum

De algemene uitkering wordt verhoogd vanwege de kosten van gemeenten voor het organiseren en uitvoeren van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne op 6 april 2016. Het kabinet heeft een bedrag van in totaal € 20 miljoen ter beschikking gesteld. Daarvan is € 0,8 miljoen bestemd voor Den Haag vanwege de taak die deze gemeente vervult voor kiezers in het buitenland. Het overige deel wordt verdeeld over alle gemeenten.

0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling	Bijstelling
	2016	2017	2018	2019	2020
Bestek groenonderhoud 2016	8				
Bestrijding laaggeletterdheid	2	2	2	2	2
Bijstelling indexering bijdrage Gelders Archief	-3	-5	-5	-7	-5
Brandweer	33	33	33	33	33
ODRA		26	26	26	26
Rente langlopende lening	49				
Totaal resultaat	89	56	56	55	56

Rente langlopende leningen

In de begroting was rekening gehouden dat eind 2015 een langlopende lening aangetrokken zou worden van € 6.500.000 tegen 1% rente. Omdat liquiditeitspositie nog voldoende is, wordt deze lening naar verwachting in het 4e kwartaal 2016 aangetrokken. Dit levert een rente voordeel op van € 49.000.

Stelpost loon- en prijsstijgingen

Ter compensatie van stijging van lonen en prijzen is binnen de meerjarenbegroting de stelpost loon- en prijsstijgingen beschikbaar. In deze voorjaarsnota zijn de volgende aanspraken op deze stelpost gedaan:

<i>Bedragen * €1.000</i>	2016	2017	2018	2019	2020
1D. Bestrijding laaggeletterdheid	2	2	2	2	2
2D. ODRA		26	26	26	26
4A. Brandweer	33	33	33	33	33
5A. Bestek groenonderhoud	8				
7G. Bijstelling indexering bijdrage Gelders Archief	-3	-5	-5	-7	-5
Totaal	40	56	56	55	56

Stelpost onvoorzien

In lijn met het dualisme is de besteding van de bedragen ten laste van de post onvoorzien gedelegeerd aan het college. Daarbij mag alleen gebruik gemaakt worden van deze post wanneer de betreffende voorstellen onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In de tussentijdse rapportages en in de jaarrekening rapporteren wij over de aanwending van de post onvoorzien.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien in 2016:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Beschikbaar	165
Aanspraken t/m voorjaarsnota	0
Restant	165

Voortgang invulling bijstellingen en ombuigingen

Inleiding

In de Begroting 2015 zijn financiële taakstellingen opgenomen. Hieronder is weergegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de realisatie van de taakstellingen.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Primitieve begroting	2.360	3.034	3.706	3.153	5.471
Voorjaarsnota	95	95	95	94	95
Nog openstaande taakstellingen	2.455	3.129	3.801	3.247	5.566

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting per taakstelling gegeven. Hierbij wordt met kleuraanduiding een conclusie gegeven:

groen	Ombuiging gerealiseerd of wordt zeker gerealiseerd.	oranje	Realisatie ombuiging nog niet zeker; een aantal knelpunten dient daarvoor te worden overkomen.
geel	Realisatie ombuiging ligt op koers, maar nog niet gerealiseerd.	rood	Ombuiging wordt zeer waarschijnlijk niet gerealiseerd.

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1A. Algemene voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Taken integreren in sociaal loket; nog in te vullen na najaarsnota 2015		0	78	78	78	78

Bedragen x € 1.000	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
7. Verdere bundeling inspanningen na overdracht taken Wet op de jeugdzorg nog in te vullen na najaarsnota 2015		0	25	75	75	75

Deze taakstellingen zijn opgenomen onder programma 1A algemene voorzieningen en 1B gezondheid. Dat was vanuit pragmatisme bij het instellen van de taakstellingen. Nu de taakstellingen binnen het sociaal domein geconcentreerd zijn op programma 1 product 1 Integratie uitkering sociaal domein is het veruit te verkiezen het restant van deze taakstellingen (ze zijn eerder gedeeltelijk ingevuld; zie hiervoor de Najaarsnota 2015) te verplaatsen naar programma 1 product 1. Zie ook de financiële bijstellingen.

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

Bedragen x € 1.000	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal taakstellingen 2015		2.054	2.752	3.471	3.016	5.456
Gerealiseerd 2015	Groen	-610	-696	-789	-887	-1.009
Stand ultimo 2015		1.444	2.056	2.682	2.129	4.447
<i>Aanvullende taakstellingen VJN 2016:</i>						
-Vervallen ouderbijdrage jeugdwet		60	60	60	60	60
-Samenvoegen restant autonome						

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
taakstellingen SD uit 2013		0	103	153	153	153
Totale taakstelling voorjaarsnota		1.504	2.219	2.895	2.342	4.660
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Geel	1.504	2.219	2.895	2.342	4.660

Plan van aanpak (ter verduidelijking waar noodzakelijk)

Uitgangspunt binnen het coalitieakkoord is dat de taken binnen het sociaal domein zoveel mogelijk worden gerealiseerd voor het geld dat wij van het Rijk ontvangen. Om die reden zijn mutaties (in dit geval negatieve bijstellingen op grond van door het rijk opgelegde bezuinigingen) binnen de integratie uitkering sociaal domein en de integratie uitkering Wmo taakstellend verwerkt in de begroting.

Om deze aanzienlijke taakstelling op termijn te kunnen realiseren, zetten wij in op een transformatie binnen het sociaal domein. Doelen van de transformatie zijn kort gezegd:

- versterking eigen kracht inwoners, buurtkracht en samenkracht en preventie;
- ontsluiting en innovatie van algemene voorzieningen en maatwerk;
- door ontkokering efficiency-slagen maken.

Wij doen dat vanuit een regierol, waarbij wij inzetten op:

1. Ontwikkeling van algemene voorzieningen, kracht samenleving en preventie;
2. Ontwikkeling van een sociaal team gericht op integrale aanpak en preventie;
3. Nieuwe vormen van verwerving gericht op transformatie.

Om de gewenste beweging in gang te zetten, halen wij benodigde kennis en expertise in huis intern en indien nodig extern, om daarmee de genoemde doelstellingen te realiseren.

Voortgang

Vanaf 2015 en daarvoor is er een structureel resultaat behaald dat in de regel als gerealiseerd 2015 is benoemd. Echter, niet alle eerdere taakstellingen zijn ingevuld. Details daarvan zijn in de najaarsnota 2015 opgenomen. Dit betekent dat er in kalenderjaar 2016, samen met het restant van eerdere taakstellingen en in deze voorjaarsnota opgenomen aanvullende taakstellingen, een bedrag van afgerond € 1.504.000 gevonden moet worden.

We denken dat een gedeelte ingevuld kan worden als bekend wordt wat het Rijk individuele gemeenten compenseert voor de vervallen inkomstenpost van ouderbijdrage jeugdhulp. Eveneens compenseert het rijk partieel voor de extra lasten van voogdij kinderen. Wij verwachten dat dit in de meicirculaire duidelijk zal worden. Die informatie zal in de najaarsnota verwerkt worden.

Daarnaast is er bij programma 1 product algemene voorzieningen aangegeven dat er een besparing wordt verwacht op de regionale innovatieve trajecten die, maar daar zijn we voorzichtig in, mogelijk een structureel karakter heeft, en dus ook als invulling van de taakstelling 2016 kan gaan fungeren. Tegelijkertijd moet beseft worden dat er diverse initiatieven zijn die in eerste instantie geld vragen voordat daaruit besparingen in het maatwerk optreden. Preventie en het effectiever vormgeven van de (maatwerk)zorg is de grootste uitdaging en daaruit zal dan ook op termijn het grootste gedeelte van de taakstelling gerealiseerd moeten worden.

Als laatste is het meldenswaardig, dat alhoewel de afwikkeling van de zorg over 2015 nog volop gaande is, er toch *voorzichtig!!* geredeneerd mag worden dat er ook einde 2016 middelen zullen resteren waar de taakstelling 2016 aanvullend of zelfs volledig mee ingevuld kan worden. Om hierop een prognose vorm te geven is te voorbarig omdat we nog te afhankelijk zijn van adequate managementinformatie/ lacunes in aanlevering van informatie door zorgaanbieders. Een probleem waar menige gemeente mee te maken heeft.

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

3C. Bos en landschap

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
11. Overdragen grootschaliger bos en landschap		68	68	68	68	68
Gerealiseerd	Groen	-43	-43	-43	-43	-43
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Oranje	25	25	25	25	25

Plan van aanpak

In 2014 is een voorstel vastgesteld voor invulling van een deel van de taakstelling. Dit deel van de taakstelling is als volgt gerealiseerd:

- Het onderbrengen van de toezichttaken van de surveillant/bosopziener bij de huidige medewerker Bosbeheer.
- Het verhogen van inkomsten houtverkoop door de geraamde inkomsten te berekenen op basis van de werkelijke inkomsten de afgelopen jaren.

De vrijval in uren en de extra inkomsten houtverkoop geeft dekking aan circa 2/3^e van de opgelegde taakstelling.

Voor het resterende deel wordt integraal gekeken voor een structurele invulling met ombuiging bij 11A "taakstelling Integraal Beheer Openbare Ruimte".

Voortgang

Zie bovenstaande uitleg.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

Het bosbezit wordt op een andere wijze geëxploiteerd.

05 Openbare ruimte

5A. Groenonderhoud

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Gemeentelijke begraafplaatsen en aula's		25	25	25	25	25
Beheer begraafplaatsen		50	50	50	50	50
Totaal		75	75	75	75	75
Gerealiseerd	Groen	0	-75	-75	-75	-75
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Oranje	75	0	0	0	0

Plan van aanpak

Invulling van de taakstelling voor 2016 is op korte termijn niet haalbaar. Invulling in de volgende jaren hangt af van de ontwikkelingen binnen team BOR, zie hiervoor ook ombuiging 11A. "taakstelling Integraal Beheer Openbare Ruimte".

Voortgang

Zie hierboven.

Knelpunten/ uitdagingen

De taakstelling is gedeeltelijk haalbaar bij inlevering van de functie van een medewerker die in 2017 met pensioen gaat. Een deel van de vrijvallende personeelslasten dient ingezet te worden voor de aanstelling van een reservebeheerder, (0,2 fte) en het uitbesteden van het grafdelven. De beïnvloedbare budgetten bieden geen ruimte om een deel van de taakstelling eerder te behalen.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

Inzetten op invulling vanaf 2017. Daarnaast verder uitwerken wat mogelijkheden zijn voor 2016.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
13. Onderhoud bepaalde parken, hertenkamp, kinderboerderij door groepen particulieren		42	42	42	42	42
Gerealiseerd		0	0	0	0	0
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Oranje	42	42	42	42	42

Plan van aanpak

Invulling van de taakstelling voor 2016 is op korte termijn niet haalbaar.

Voortgang

Er is de afgelopen 2 jaar met diverse instellingen gesproken, maar dit heeft (nog) niet geleid tot een oplossing of gegadigde. Momenteel wordt onderzocht of er aan de Kinderboerderij een zorgfunctie kan worden toegevoegd in de vorm van bijvoorbeeld een zorgboerderij. Er lopen gesprekken met mogelijke partners over de oprichting van een stichting en de verdere invulling hiervan. Ook het onderhouden van de Hertenkamp maakt hier onderdeel van uit.

Knelpunten/ uitdagingen

Knelpunt is dat het bij het Hertenkamp om wilde dieren gaat en dit vraagt specifieke kennis. Voor de Kinderboerderij is interesse, maar men verwacht van de gemeente financiële compensatie die hoger is dan de huidige kosten. Mochten onderstaande acties niet tot een resultaat leiden is een alternatief om de Kinderboerderij te sluiten. Dit geldt ook voor het Hertenkamp.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

In overleg met betrokkenen een positieve wending geven aan het traject en de taakstelling realiseren. Zo wordt met team Sociale Zaken gezocht om vanuit de 'experimenten gelden sociaal beschutte werkplekken' hier gelden voor te krijgen. Parallel wordt onderzocht of het oprichten van een stichting mogelijk is, waarbij ook de huidige beheerder ondergebracht kan worden.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Beheer en onderhoud sportterreinen		100	100	100	100	100
Sport		50	50	50	50	50
Sport		50	50	50	50	50
Totaal		200	200	200	200	200
Gerealiseerd	Groen	-150	-150	-150	-150	-150
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Geel	50	50	50	50	50

Plan van aanpak / Voortgang

De aanpak om te komen tot realisatie van de financiële taakstelling zijn verwoord in de door de raad vastgestelde sportnota en is gebaseerd op de volgende beleidsrichtlijnen:

- a. Herziening van het subsidiesysteem
- b. Herziening van de tarievenstructuur
- c. Heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van de sportaccommodaties

Alvorens bovengenoemde aanpak is uitgewerkt, is beoordeeld in hoeverre de in de begroting opgenomen gegevens corresponderen met datgene wat er in de praktijk gebeurt. Geconstateerd is dat een deel van de financiële taakstelling gerealiseerd kan worden op basis van deze werkelijkheid. Het betreft hier een bedrag van € 150.000 van de opgenomen taakstelling die hiermee structureel is gerealiseerd (voorjaarsnota 2015). Met ingang van 2016 is een besparing op sportbuurtwerk Solidez gerealiseerd door de taken elders te beleggen. Dit resulteert in een voordeel van € 50.000 en is de taakstelling tot €150.000 structureel ingevuld. De aankomende periode zullen wij ons tot het uiterste inspannen om de nog openstaande taakstelling voor 2016 volledig in te vullen.

Besparing bijdrage sportpark Wolfheze € 10.000 (dit is vanaf 2017 €10.000 structureel).

In het tweede kwartaal van 2016 wordt een stappenplan en financiële onderbouwing opgesteld om te komen tot overdracht van het beheer en onderhoud op de twee kernsportparken De Bilderberg en Wilhelmina. Dit is conform de motie verbeteren onderhoudsniveau kern buitensportparken Wilhelmina en Bilderberg van 4 november 2015.

Met de gebruikers van sportpark Hartenstein zijn vergevorderde gesprekken om tot overdracht te komen. Het streven is dit in 2016 dit geëffectueerd gaat worden. Het beheer en onderhoud op de sportparken Duitse Kamp en De Waaienberg wordt al uitgevoerd door de gebruikers.

Knelpunten/ uitdagingen

Tijdens het onderzoek om deze taakstelling te realiseren is gebleken dat de oorsprong van de taakstelling "een vergelijk tussen een aantal gemeenten op het gebied van beheer sportaccommodaties" erg globaal geweest is en dat onder de opzet van de kostenvergelijkingen andere definities hebben gelegen. De taakstelling op sport heeft direct invloed op de haalbaarheid van de taakstelling op IBOR omdat de uitvoering en personeel onderdeel uitmaken van de opgelegde taakstelling.

Tevens zijn Wilhelminasportpark en sportpark De Bilderberg nog in beheer en onderhoud van de gemeente. Hierdoor moeten nog steeds werkzaamheden worden uitgevoerd waarvoor ook budget nodig blijft.

07 Inwoner, bestuur & organisatie

7D. ICT

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
ICT		0	100	100	100	100
Gerealiseerd		0	0	0	0	0
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Geel	0	100	100	100	100

Voortgang

Door slimmer gebruik te maken van applicaties en processen te optimaliseren is het mogelijk de taakstelling te realiseren. Plannen hiervoor moeten nog verder worden ontwikkeld ondersteund door o.a. de G3 samenwerking.

Knelpunten/ uitdagingen

Voordelen binnen de IGUO/ GemICT zullen in eerste instantie worden aangewend om aanloopkosten terug te verdienen. Dit bemoeilijkt invulling van de taakstelling in 2017-2019. Bij de najaarsnota 2016 zullen de bedrijfsplannen IGUO bekend zijn en komen we hier op terug.

7F. Vastgoed

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Overheveling buitenonderhoud (schoolgebouwen)		303	300	296	296	296
Gerealiseerd	Groen	-185	-184	-184	-184	-184
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog in te vullen	Geel	118	116	112	112	112

Voortgang

Indien het raadsvoorstel IHP 2016 wordt overgenomen wordt deze taakstelling in de najaarsnota ingevuld.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed		100	100	100	100	100
Gerealiseerd	Groen	-10	-10	-10	-10	-10
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog te realiseren	Oranje	90	90	90	90	90

Plan van aanpak

In de begroting is een taakstelling opgenomen van € 100.000 op onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed.

In 2013 is het gemeentelijk vastgoed, conform raadsbesluit, onderverdeeld in kern- en niet kernareaal. Voor het kernareaal is structureel onderhoudsgeld beschikbaar binnen de voorziening, onderbouwd door het meerjarenonderhoudsplan (MOP). Deze voorziening wordt gebruikt om het kwaliteitsniveau van het kernareaal op peil te houden en dus achterstanden te voorkomen. Voor het niet-kernareaal is geen structureel onderhoudsbedrag meer beschikbaar aangezien ze op de nominatie staan voor verkoop. De invulling van de taakstelling vindt dus slechts plaats vanuit het dagelijks onderhoud, zijnde het variabele onderhoudsbudget voor calamiteiten, veiligheid en installatietechnische keuringen. Aangezien de keuze voor kernareaal en niet-kernareaal betekent dat we steeds minder gebouwen in beheer hebben zal de mogelijkheid om een structurele substantiële bezuiniging te realiseren op onderhoud moeilijk haalbaar zijn.

Voortgang

Door verkoop worden onderhoudskosten van gemeentelijk vastgoed teruggedrongen. De verkopen in 2015 hebben € 10.000 structureel bijgedragen aan de taakstelling. Een bedrag van € 90.000 is ingevuld uit de incidentele opbrengsten bij verkoop. Hiermee is de taakstelling voor 2015 ingevuld. Het overige deel van de verkoopopbrengst, €135.000, is in de voorjaarsnota 2015 ten gunste van de algemene middelen geboekt.

In 2016 is de taakstelling nog niet ingevuld.

Knelpunten/ uitdagingen

Op dit moment staan een aantal panden op de nominatie om verkocht te worden. De opbrengst van een pand draagt bij aan financiën voor het MFC 3B4. Een ander pand heeft een zodanig hoge boekwaarde dat als deze verkocht wordt waarschijnlijk niet veel geld overblijft. Dat wat overblijft zal ten gunste van deze ombuiging worden geboekt. Andere panden staan er voor dit jaar niet op de nominatie om verkocht te worden.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

De taakstelling kan verder ingevuld worden door verkoop of ontwikkeling van panden of door minder geld uit te geven voor het beheer van de panden. Deze verkoopopbrengsten zijn per definitie incidenteel, waardoor het lastig is een structurele bezuiniging hiervoor op te nemen. Voor een groot aantal (op termijn) te verkopen panden is de begrote opbrengst toegekend als onderbouwing voor MFC of ontwikkeling van de scholen op de locatie 3B4. Dit maakt het extra lastig deze taakstelling in te vullen.

Na de zomer 2016 zal u een voorstel worden voorgelegd met daarin de vastgoedstrategie voor de panden die het kernareaal vormen. Dan wordt ook duidelijk of het mogelijk is op het beheer van de panden verder te bezuinigen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Maatschappelijk vastgoed		300	300	300	300	300
Gerealiseerd	Groen	-50	-300	-300	-300	-300
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog te realiseren	Oranje	250	0	0	0	0

Plan van aanpak

In de begroting is een structurele taakstelling van € 300.000 opgenomen op maatschappelijk vastgoed.

In 2012 hebben we de ombuiging op maatschappelijk vastgoed geformuleerd. In 2013 is het gemeentelijk vastgoed, conform raadsbesluit, onderverdeeld in kern- en niet kernareaal. Een deel van het maatschappelijk vastgoed is onderdeel van het niet-kernareaal.

Voortgang

Met ingang van 2016 is de subsidieverlening aan Solidez voor een aantal taken gestopt. In deze taken is € 35.000 aan financiering huisvestingslasten opgenomen. Deze component is daarom vanaf 2016 ten gunste van de taakstelling (maatschappelijk) vastgoed gebracht.

Met ingang van 2017 wordt de subsidie aan Solidez geheel afgebouwd. Ook hier geldt dat de resterende huisvestingscomponent (€ 126.000) ten gunste van de taakstelling (maatschappelijk) vastgoed is gebracht. Daarnaast kan m.i.v. 2017 ook het overige deel van de taakstelling (ad. € 124.000) ingevuld worden doordat met de afbouw van Solidez ook een besparing wordt gerealiseerd op beheerkosten van Solidez op de panden.

Toegankelijkheid openbare gemeentelijk gebouwen	€ 15.000
Huisvestingslasten Solidez	€ 35.000
Huisvestingslasten Solidez	€ 126.000
Beheerkosten panden Solidez	€ 124.000
Totaal	€ 300.000

Daarmee is de taakstelling tot € 300.000 vanaf 2017 structureel ingevuld.

De indirecte subsidies via verhuur van vastgoed worden weggewerkt door de tarieven voor de huur van zalen en lokaliteiten in stappen te verhogen tot marktconform.

Knelpunten/ uitdagingen

De overige panden worden in principe gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Daardoor is het in principe niet wenselijk om deze af te stoten.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

Voor 2016 staat nog een te realiseren ombuiging van € 250.000. De enige manier om dit substantieel in te vullen is door verkoop van panden. Wij zullen deze zomer de in gebruik zijnde panden inventariseren en onderzoeken of deze nog steeds nodig zijn.

Opbrengsten die gerealiseerd worden in 2016 komen ten gunste van de taakstelling maatschappelijk vastgoed. Aangezien de eventuele opbrengsten die in de jaren daarna gerealiseerd worden betrekking hebben op de algemene voorzieningen (programma 1) zullen deze opbrengsten ingezet worden voor transformatie in het sociaal domein.

7G. Bestuur en organisatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Personeel volgt budget/ aanvullende efficiencytaakstelling		310	332	332	332	332
Gerealiseerd		-170	-122	-122	-122	-122
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog te realiseren	2016 oranje/ 2017 e.v. geel	140	210	210	210	210

Voortgang

Op dit moment komen er veel ontwikkelingen af op de gemeente, zoals met name het oprichten van de intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie met de gemeenten Arnhem en Rheden en de (deels daaraan gerelateerde) organisatieontwikkeling, hetgeen veel inzet van medewerkers vereist.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Conclusie	2016	2017	2018	2019	2020
Integraal beheer openbare ruimte (tevens programma 6)		200	300	300	300	300
Gerealiseerd	Groen	-73	-88	-88	-88	-88
Niet haalbaar		0	0	0	0	0
Nog te realiseren	2016 oranje/ 2017 e.v. geel	127	212	212	212	212

Plan van aanpak

Medio 2015 is naar aanleiding van het onderzoek binnen team BOR gebleken dat het doorontwikkelen van het team naar een compactere vorm de meest kansrijke oplossing is, waarbij de opgelegde taakstelling na 2017 haalbaar is.

Voortgang

Op dit moment wordt uitvoering gegeven aan de opdracht tot Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Deze ontwikkelingen vragen in 2016 veel inzet van de medewerkers.

Te ondernemen acties om ombuiging te behalen

Er is onderzoek gedaan naar mogelijkheden om de opgelegde taakstellingen in te vullen op integraal beheer openbare ruimte (IBOR), begraafplaatsbeheer, (onderdeel van) sport, beheer gemeentelijke bossen en beheer kinderboerderij.

Uit het onderzoek is gekomen dat met de doorontwikkeling van team Beheer Openbare Ruimte (effectiviteit en efficiëntie) de taakstellingen behaald kunnen worden in 2017. Om dit te bereiken is een investering nodig ten aanzien van opleidingen en de aanschaf van de juiste middelen (vervangen van afgeschreven middelen) die afgestemd zijn op bezetting en kennis van het team. Hier is meteen ook duidelijk welke werkzaamheden beter aan derden kunnen worden gegund.

Aan deze doorontwikkeling wordt momenteel invulling gegeven. Begin 2016 wordt meer duidelijkheid verwacht.

In 2015 is een deel van de taakstelling ingevuld o.a. door het inleveren van een functie. Door pensionering van een medewerker wordt in het tweede kwartaal van 2016 opnieuw een functie ingeleverd ten gunste van de taakstelling.

Investeringskredieten

Beschikbaar stellen investeringskredieten

Een 'investeringskrediet' betreft een door uw raad beschikbaar gesteld bedrag voor een concrete investering. Uw raad kan dit bedrag beschikbaar stellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook gedurende het jaar middels b.v. de voor- of najaarsnota (art. 5 Financiële verordening). Jaarlijks nemen we een meerjareninvesteringsplan op in de begroting. De inzet van de in dit plan genoemde vervangingsinvesteringen en investeringen in het kader van nieuw beleid is gedelegeerd aan ons college. In het vigerend inkoopbeleid zijn voldoende waarborgen opgenomen voor een doelmatige besteding van de beschikbaar gestelde middelen. De uitvoering van de investering vindt dan ook conform het inkoopbeleid plaats. Investeringskredieten worden continu bewaakt. Verwachte onder- en overschrijdingen worden bij elke rapportage van de beleidscyclus gefundeerd en beargumenteerd (art. 6 Financiële verordening).

We maken onderscheid tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen betreffen investeringen welke in het verleden gedaan zijn en die om technische danwel economische redenen vervangen dienen te worden. Binnen de meerjarenbegroting zijn voor deze vervangingen financiële middelen opgenomen. Deze vervangingsinvesteringen hebben dus geen financiële consequenties voor de begroting. De vervangingsinvesteringen worden daarom niet nader toegelicht.

Nieuwe investeringen betreffen investeringen die nog niet eerder aan u zijn voorgelegd ter goedkeuring. Hierna vindt u een nadere onderbouwing van deze nieuwe investeringskredieten. Wij vragen u om formele toestemming te verlenen voor de nieuwe investeringskredieten.

Nieuwe investeringen

Omschrijving	Investering
Centrale hal gemeentehuis	440.000

Centrale hal gemeentehuis

Naast die van het Sociaal Loket heeft Renkum nog een andere fysieke ingang, namelijk de centrale hal van het gemeentehuis met de balies van het team Servicepunt. De doelstelling is om één fysieke ingang te creëren voor inwoners en bedrijven door het Servicepunt en het Sociaal Loket beide te huisvesten in de centrale hal. Het is daarbij niet de bedoeling dat de frontoffice van beide teams naast elkaar worden gehuisvest en dat gebruik wordt gemaakt van één gezamenlijke receptie, maar om de frontoffice taken van beide teams samen te voegen tot één frontoffice. Met het realiseren van deze unieke fysieke ingang en frontoffice voor alle klantvragen sluiten we aan bij de landelijke ontwikkelingen en creëren we duidelijkheid naar onze inwoners en bedrijven. Zij hebben dan één vast punt van waaruit ze verder geleid worden.

Om één fysieke ingang voor inwoners en bedrijven te creëren is het nodig de centrale hal zodanig aan te passen dat deze aansluit bij de gewenste ontwikkeling en er een (werk)ruimte ontstaat die onze dienstverlening faciliteert.

De kosten voor het verbouwen van de centrale hal voor het creëren van één fysieke ingang worden geschat op € 440.000. Dit bedrag omvat onder andere de volgende aspecten:

- Bouwkundige werkzaamheden (afschrijven over 20 jaar) van € 225.000.
- Inventaris (afschrijven over 15 jaar) van € 215.000

De met deze investering gemoeide kapitaallasten (rente en afschrijving) worden opgenomen binnen het product 7F. Vastgoed.

ICT

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Instant Acces Points (wifi)	7		7
Module NHR	7		7
Kadaster (BRK)	30	12	18
Totaal	44	12	33

Kadaster

De investering voor de aansluiting op de Basisregistratie Kadaster (BRK) loopt op schema. De laatste afrondende werkzaamheden worden uitgevoerd door de leverancier.

Investeringsplan ICT 2016

Het investeringsplan is geactualiseerd. In onderstaande tabel treft u het geactualiseerd investeringsplan aan. De daarop betrekking hebbende financiële consequenties zijn verantwoord bij product 7D. ICT en worden middels dotatie aan en onttrekking uit de reserve ICT geëgaliseerd. De uitvoering van het investeringsplan zal in nauw overleg gaan met de verdere ontwikkeling van GemICT binnen de IGUO.

	Investering	Jaar van investering	Afs. termijn	Kapitaallasten				
				2016	2017	2018	2019	2020
Vervanging 2015	258.000	2016	4 jr	39.990	71.273	69.338	67.403	33.218
Vervanging 2016	430.000	2016	4 jr	66.650	118.788	115.563	112.338	55.363
Vervanging 2016	200.000	2016	6 jr	22667	38.833	37.833	36.833	35.833
Vervanging 2017	610.000	2017	4 jr	0	94.550	168.513	163.938	159.363
Totalen	0			0	0	0	0	0

Riolering

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Wateroverlast Weverstraat	63	69	-6
Maatregelen wateroverlast	110	110	
Bergingsbezinkbassins	86	11	74
Renovatie mini pompgemalen	451	370	81
Totaal	709	561	148

Wateroverlast Weverstraat

In 2015 is een werkgroep geformeerd van bewoners. De werkgroep behartigt de belangen van de belanghebbenden en zorgt voor draagvlak bij de bewoners en ondernemers aan de Weverstraat.

Doel van de werkgroep is om te komen tot een definitief ontwerp waarmee wateroverlast in woningen en kelders wordt voorkomen. Met de werkgroep zijn de randvoorwaarden voor inrichting openbare ruimte vastgelegd en is de hoofdrichting voor de oplossing bepaald. Er is opdracht verleend om een voorlopig ontwerp op te stellen en nader onderzoek uit te voeren naar infiltratiecapaciteit.

Maatregelen Wateroverlast

Op een aantal locaties wordt maatregelen getroffen om voorkomende situaties m.b.t. wateroverlast op te lossen of te verbeteren.

De voorbereiding voor locaties nabij de Mariënbornschool - Marienbergweg Oosterbeek is opgestart. De uitvoering vindt plaatst in 2016. De Van Limburg Stirumweg Oosterbeek is sinds december 2015 in uitvoering en loopt door in 2016. De ontluchtingsunits zijn ingekocht en worden in 2016 geplaatst.

Bergbezinkbassins

Het resterende budget wordt volgens afspraak gereserveerd voor de samenwerking in de zuiveringskring (Waterschap en gemeente Wageningen).

Renovatie mini pompgemalen

De uitvoeringsfase voor renovatie van de mini-gemalen is afgerond. Het beheer- en onderhoudsplan is geaccepteerd, waarmee de aannemer verantwoordelijk is voor het meerjarig onderhoud t/m 2025.

Verkeersmaatregelen

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Johannahoeve	22	22	
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	320	-76	396
Fietsenrekken (FS-2)	15		15
Schoolomgeving/-routes	146	121	25
Totaal	504	67	436

Johannahoeve

Dit project is in 2016 afgesloten. De bijdragen van de gemeente Arnhem, Mill Hill en Abdij Koningsoord zijn ontvangen en daarmee is het project ook financieel afgerond.

Fietspad Fonteinallee-Noordberg N225

Dit nieuwe fietspad maakt onderdeel uit van de toekomstige Snelfietsroute Arnhem Wageningen en wordt als apart project opgepakt door de provincie. De beschikte subsidie moet beschikbaar blijven als bijdrage aan deze Snelfietsroute en is opgenomen in het nieuwe MUP. Uitvoering van het fietspad start naar verwachting in 2016.

Fietsenrekken (FS-2)

Voor de fietsenrekken (fietsvoorzieningen) is in 2014/2015 opdracht verstrekt. Deze zijn, in combinatie met het HOV project, in 2015 geplaatst. De afrekening van deze BDU subsidie is in 2016 voor definitieve toekenning aan de provincie Gelderland verzonden.

Schoolomgeving/-routes

Rondom De Wegwijzer en de Airborneschool wordt in 2016 de situatie aangepakt. Verder worden de toekomstige aansluitingen op het 3B4 MFC-terrein meegepakt.

Daarnaast is de locatie van de reeds geplaatste Julie-palen in de hele gemeente geïnventariseerd. Wijzigingen in locatie en aantal worden meegenomen in de uitvoering in 2016. Ook dit is opgenomen in het door u vastgestelde MUP.

Concertzaal

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Renovatie concertzaal	755	662	94
Totaal	755	662	94

Renovatie concertzaal

De renovatie Concertzaal is nagenoeg gereed. In de zomer wordt de oplevering verwacht.

Onderwijshuisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Aanpassen Airborneschool	982	948	34
Aanp.schoolgebouw Wijn.v.Arnhemweg	1.422	1.431	-9
Totaal	2.404	2.379	25

Aanpassen Airborneschool

Dit project is in gebruik genomen. De laatste betaling wordt overgemaakt als de verantwoording van het schoolbestuur wordt ontvangen. Het krediet wordt vervolgens afgesloten.

Aanpassingen schoolgebouw W. van Arnhemweg

Dit project is in gebruik genomen. De laatste betaling wordt overgemaakt als de verantwoording van het schoolbestuur wordt ontvangen. Het krediet wordt vervolgens afgesloten.

MFC 3b4

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MFC 3b4	15.202	736	14.466
Totaal	15.202	736	14.466

MFC 3b4

Het project MFC 3b4 zit in de realisatiefase. De aanbesteding is afgerond en de contracten met de aannemers (bouwkundig en installaties) zijn 12 mei getekend. De sloop is gereed en de bouw start binnenkort.

Reserves

In deze voorjaarsnota worden de nodige stortingen in en onttrekkingen aan reserves gedaan. In onderstaande tabel is het herziene verloop van deze reserves te vinden:

Staat van reserves	Begin stand	Resultaat vorig jaar	Storting	Onttrekking	Eindstand
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Weerstandsreserve	1.341			-60	1.281
vrije algemene reserve	7.865	-270			7.595
Egalisatieres bezuiniging alg.uitk.	275			-275	
Algemene reserve	9.481	-270		-335	8.876
Re-integratie	681			-91	590
GAWAR terrein					
WWB	17				17
Sociaal Domein	7.157		57	-1.174	6.041
LOP	49			-49	
Airborneactiviteiten	137			-15	122
Reserve bestemmingsplannen	189			-75	114
Reserve algemene uitkering	77			-42	35
Reserve bestemde resultaat	23				23
Reserve ICT	632		57	-81	608
Reserve cofinanciering	38				38
reserve MUP	175				175
Reserve onderhoud gebouwen	1.297			-345	952
Reserve bedrijven terreinen	2.000			-487	1.513
Reserve onderwijshuisvesting	2.267		10	-364	1.912
Reserve wegenonderhoud	182				182
Reserve duurzaamheid leningen	500				500
Reserve mfc 3b4	482				482
Reserve herstelksten sleuven lasgaten	104			-15	89
Reserve vervangen openb verlichting	918			-626	292
Reserve kaplasten vastgoed			143	-6	137
Bestemmingsreserve	16.925		267	-3.369	13.823
Totaal reserves	26.405	-270	267	-3.704	22.698